

WYMAGANE INFORMACJE NA ETYKIETACH ŻYWNOŚCI

Rozporządzenie MRiGŻ z dnia 15 lipca 1994 r. w sprawie znakowania środków spożywczych, używek i substancji dodatkowych dozwolonych, przeznaczonych do obrotu ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr 86 z 5 sierpnia 1994 r. poz. 402 zmieniło poprzednie z dnia 31 maja 1993 r. (Dz. U. Nr 48 z dnia 11 czerwca 1993 r. poz. 221).

Omawiane Rozporządzenie reguluje sprawy znakowania środków spożywczych, używek i substancji dodatkowych dozwolonych, w opakowaniach jednostkowych, przeznaczonych do obrotu, sposób informowania o ich składnikach oraz o innych danych, które ze względu na ochronę zdrowia ludzkiego powinny być podawane do wiadomości konsumentów.

Postanowienia Rozporządzenia nie dotyczą środków spożywczych, przeznaczonych do obrotu bez opakowania, oraz środków spożywczych pakowanych w miejscach sprzedaży na życzenie konsumenta.

Zasady znakowania

I. Zgodnie z tym Rozporządzeniem środek spożywczy znakuje się podając bezpośrednio na opakowaniu, etykiecie lub obwolucie następujące informacje:

- * nazwę,
- * wykaz występujących w środku spożywczym surowców, łącznie z substancjami dodatkowymi dozwolonymi, stosowanymi w czasie produkcji lub przetwarzania środków spożywczych i obecnych w końcowym produkcie nawet w innej postaci, zwanych dalej w Rozporządzeniu "składnikami",
- * datę, do której prawidłowo przechowywany środek spożywczy zachowuje pełne właściwości jakościowe i zdrowotne, zwaną dalej "datą minimalnej trwałości", lub termin, przed upływem którego środek spożywczy zachowuje przydatność do spożycia, zwany dalej "terminem przydatności do spożycia",
- * zawartość netto lub liczbę sztuk,
- * warunki przechowywania - przy znakowaniu terminem przydatności do spożycia oraz w przypadkach, gdy jakość środka spożywczego w istotny sposób zależy od warunków przechowywania,

dr hab. Tadeusz Sikora - Katedra Towaroznawstwa Żywności, Akademia Ekonomiczna w Krakowie.

- * nazwę i adres producenta,
- * nazwę i adres podmiotu gospodarczego paczkującego lub rozlewającego środek spożywczy,
- * kraj, w którym wyprodukowano środek spożywczy lub w którym dokonano przetworzenia zmieniającego właściwości środka spożywczego, jeśli jego pominięcie mogłoby wprowadzić w błąd konsumenta,
- * sposób użycia, jeżeli brak tej informacji uniemożliwiałby właściwe postępowanie ze środkami spożywczymi,
- * poziom substancji smolistych i nikotyny w dymie papierosowym oraz pouczenie o szkodliwości dymu tytoniowego,
- * zawartość tłuszczu w przypadku produktów mlecznych,
- * moc napojów zawierających powyżej 1,2% objętościowych alkoholu, wyrażoną w procentach objętościowych,
- * klasę jakości lub inny wyróżnik jakości, w przypadku gdy dla środka spożywczego określono klasyfikację jakości,
- * napis "utrwalono radiacyjnie" w przypadku środków spożywczych konserwowanych metodami radiacyjnymi,
- * oznaczanie określonej ilości środka spożywczego, otrzymanego z tego samego surowca i w jednakowych warunkach produkcyjnych (partii produkcyjnej), umożliwiające identyfikację tego środka,
- * maksymalną zawartość składnika dla środka spożywczego, którego nazwa sugeruje brak tego składnika,
- * numer normy, jeżeli wprowadzono obowiązek jej stosowania.

II. W przypadku środka spożywczego w opakowaniu jednostkowym, którego największa powierzchnia nie przekracza 10 cm^2 , należy podawać następujące informacje:

- * nazwę,
- * nazwę i adres producenta,
- * datę minimalnej trwałości lub termin przydatności do spożycia,
- * zawartość netto lub liczbę sztuk,
- * zawartość tłuszczu w przypadku wyrobów mlecznych,
- * moc napoju zawierającego 1,2% objętościowych alkoholu, wyrażoną w procentach objętościowych.

III. Mleko i produkty mleczne nie zawierające substancji dodatkowych, w butelkach szklanych wielokrotnego użycia, można znakować na kapslu nazwą środka spożywczego, nazwą produktu, zawartością tłuszczu, terminem przydatności do spożycia wyrażonym cyfrowo (dzień, miesiąc) lub słownie (dzień tygodnia),

IV. Napoje alkoholowe o mocy powyżej 18% objętościowych alkoholu w butelkach szkla-

nych o pojemności 0,05 l i 0,1 l można znakować tak jak opakowania jednostkowe, których największa powierzchnia nie przekracza 10 cm², z tym że zamiast nazwy i adresu producenta podaje się firmę i miejscowość.

V. Dietetyczne środki spożywcze dodatkowo znakuje się wartością odżywczą.

Czego nie powinna zawierać informacja

Na podkreślenie zasługuje fakt, że Rozporządzenie określa również jakich informacji nie powinno zawierać znakowanie środka spożywczego, co wydaje się być szczególnie istotne w sytuacji natarczywej i nie zawsze uczciwej reklamy.

Tak więc, znakowanie środka spożywczego nie powinno:

- * wprowadzać w błąd konsumenta tekstem lub rysunkiem w zakresie istoty środka spożywczego, rodzaju, właściwości, składu, ilości, pochodzenia lub metody produkcji, przypisywania środkowi spożywcemu działania lub właściwości, których nie posiada,

- * przypisywać środkowi spożywcemu właściwości zapobiegania lub leczenia chorób lub powoływać się na takie właściwości; nie dotyczy to dietetycznych środków spożywczych oraz wód mineralnych leczniczych,

- * zawierać takich określeń, jak "zdrowy", "bezpieczny", itp.

- * sugerować, że środek spożywczy posiada specjalne właściwości, które w rzeczywistości posiadają wszystkie podobne środki spożywcze.

Natomiast znakowanie środka spożywczego może zawierać inne określenia, np. "wyprodukowano metodami ekologicznymi", "wyprodukowano metodami integrowanymi" itp., pod warunkiem posiadania atestu potwierdzającego sposób produkcji.

Nazwa środka spożywczego

Rozporządzenie określa, że nazwa środka spożywczego powinna być zgodna z normą, a w razie jej braku, powinna być to nazwa powszechnie przyjęta. Nazwa powinna precyzyjnie informować konsumenta o rodzaju środka spożywczego, umożliwiać odróżnienie od podobnych środków spożywczych oraz zawierać informacje dotyczące procesów technologicznych stosowanych w przetwórstwie, takich jak np. sproszkowany, liofilizowany, zagęszczony, mrożony, wędzony.

Dodatkowo można środek spożywczy znakować nazwą firmową lub inną.

Wykaz składników

Wykaz składników powinien wymieniać w malejącej kolejności składniki stosowane w produkcji lub przetwarzaniu środków spożywczych i znajdujących się w końcowym produkcie w innej postaci.

Powyższe stwierdzenie nie dotyczy:

- * świeżych owoców, warzyw i ziemniaków - nie obranych i nie rozdrobnionych,

- * wody gazowanej, jeżeli jej znakowanie wskazuje na nasycenie dwutlenkiem węgla,
- * octu wytworzonego z jednego surowca metodą fermentacyjną,
- * serów twarogowych i dojrzewających, masła, fermentowanego mleka i śmietany, śmietanki i napojów mlecznych, jeżeli do ich wytworzenia użyto tylko składników mleka, enzymów i drobnoustrojów niezbędnych w procesach przetwórczych lub soli niezbędnej do produkcji serów,
- * jednoskładnikowych środków spożywczych,
- * wyrobów tytoniowych,
- * piwa, wina i wódek, z wyjątkiem wykazu substancji dodatkowych dozwolonych.

Jeżeli składnik stanowi produkt złożony i znajduje się w środku spożywczym w ilości większej niż 25% produktu, należy obok nazwy podać jego składniki.

Jeżeli znakowanie środka spożywczego wskazuje na wysoką lub niską zawartość składnika, należy obok nazwy składnika podać odpowiednio jego minimalną lub maksymalną zawartość.

Substancje dodatkowe dozwolone, dodane do środka spożywczego, należy znakować nazwą funkcji technologicznej i specyficzną nazwą lub symbolem, zgodnie z przepisami o substancjach dodatkowych dozwolonych i zanieczyszczeń technicznych w środkach spożywczych i użytkach.

W przypadku zawartości w środku spożywczym dozwolonym syntetycznych substancji aromatycznych, barwników organicznych i substancji konserwujących należy ponadto znakować "syntetycznie aromatyzowane", "syntetycznie barwione", "konserwowane chemicznie".

Natomiast nie jest konieczne znakowanie substancji dodatkowych dozwolonych, których obecność wynika z tego, że były one zawarte w jednym ze składników środków spożywczych, pod warunkiem jednak, że nie pełnią funkcji technologicznych w końcowym produkcie.

Zawartość w środku spożywczym naturalnych substancji aromatycznych i naturalnych barwników organicznych i barwników identycznych z naturalnymi może być dodatkowo znakowana innymi określeniami jak np.: "naturalnie aromatyzowane", "naturalnie barwione", "aromatyzowane substancjami identycznymi z naturalnymi".

Rozporządzenie określa, że do nazw składników stosuje się nazwy przyjęte do nazw środków spożywczych.

Data minimalnej trwałości lub termin przydatności do spożycia

Rozporządzenie określa sposób znakowania środków spożywczych datą minimalnej trwałości lub termin przydatności do spożycia, z tym że środki spożywcze nietrwałe mikrobiologicznie, łatwo psujące się oraz dietetyczne środki spożywcze i środki spożywcze dla niemowląt i dzieci do lat trzech znakuje się terminem przydatności do spożycia.

Postanowienie powyższe nie dotyczy:

- * świeżych owoców, warzyw i ziemniaków - nie obranych i nie rozdrobnionych,
- * win i miodów pitnych,
- * napojów o zawartości objętościowej powyżej 10% alkoholu,
- * cukru,
- * octu,
- * soli, z wyjątkiem soli jodowanej,
- * tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Datę minimalnej trwałości środka spożywczego znakuje się cyfrowo i poprzedza wyrazami:

a) "najlepiej spożyć przed...", jeżeli jest podawany dzień i miesiąc - dla środka spożywczego o trwałości nie przekraczającej 3 miesięcy,

lub

b) "najlepiej spożyć przed końcem...", jeżeli jest podawany miesiąc i rok - dla środka spożywczego o trwałości od 3 do 18 miesięcy lub rok dla środka spożywczego, którego trwałość przekracza 18 miesięcy.

Termin przydatności do spożycia znakuje się pełną datą cyfrową (dzień, miesiąc, rok), poprzedzoną wyrazami: "należy spożyć przed...".

Rozporządzenie jednoznacznie stwierdza, że środek spożywczy po upływie daty minimalnej trwałości nie może być przeznaczony do obrotu.

Również po upływie terminu przydatności do spożycia, środek spożywczy nie może być przeznaczony do obrotu i spożycia.

Jeżeli ze względów technicznych nie jest możliwe oznaczenie na opakowaniu po określeniu słownym daty cyfrowej, należy umieścić informację w jakim miejscu opakowania znajduje się data. Miejsce to powinno być widoczne bez otwierania opakowania.

Rozporządzenie dopuszcza znakowanie datą minimalnej trwałości lub terminem przydatności do spożycia (zależnie od rodzaju środka spożywczego) oraz oznaczenie partii produkcyjnej na opakowaniach zbiorczych, pod warunkiem sprzedaży detalicznej bezpośrednio z tych opakowań:

- * gumy do żucia, lodów formowanych, aromatów do ciast, drobnych trwałych wyrobów cukierniczych typu lizaki itp.,
- * środków spożywczych o masie netto do 50 gramów, takich jak kostki bulionowe, serki topione, masło ekstra itp.

W przypadku masła chłodniczego, Rozporządzenie postanawia, że opakowanie jednostkowe masła przeznaczonego do magazynowania w chłodniach znakuje się datą produkcji (dzień, miesiąc, rok) oraz określeniem "masło chłodnicze".

Wprowadzenie masła chłodniczego do obrotu poprzedza się podaniem na opakowaniach zbiorczych daty minimalnej trwałości.

Zawartość netto

Masę netto środka spożywczego znakuje się w jednostkach wagowych lub objętościowych. W przypadku środków spożywczych w zalewie należy podać jego zawartość po oddzieleniu zalewy.

W przypadku gdy opakowanie środka spożywczego zawiera dwie lub więcej jednakowych porcji tego samego produktu, na opakowaniu podaje się zawartość netto porcji i liczbę porcji. Wymóg ten jednak nie jest konieczny w przypadku jeżeli liczba porcji jest widoczna i łatwa do policzenia, a z zewnątrz wyraźnie widać znakowanie zawartości netto przynajmniej jednej porcji.

Znakowanie wartością odżywczą

Znakowanie środka spożywczego wartością odżywczą powinno określać wartość energetyczną składników odżywczych. Na opakowaniu środka spożywczego oznacza się ilość witamin i składników mineralnych, jeżeli witaminy i składniki mineralne zawarte w 100 g/100 ml środka spożywczego przekraczają 5% zalecanego dziennego spożycia.

Wykaz deklarowanych witamin i składników mineralnych i ich zalecane dzienne spożycie określa Załącznik Nr 2 do Rozporządzenia:

- witamina A	μg	800
- witamina D	μg	5
- witamina E.....	mg	10
- witamina C.....	mg	60
- tiamina	mg	1,4
- ryboflawina	mg	1,6
- niacyna	mg	18
- witamina B ₆	mg	2
- folacyna	μg	200
- witamina B ₁₂	μg	1
- biotyna.....	mg	0,15
- kwas pantotenowy	mg	6
- wapń	mg	800
- fosfor	mg	800
- żelazo.....	mg	14

- magnez mg300
- cynk..... mg 15
- jod μ g150.

Znakowanie środka spożywczego wartością odżywczą powinno określać:

- * wartość energetyczną (w kJ i kcal),
- * zawartość białka (obliczoną jako wynik przemnożenia zawartości azotu ogólnego, oznaczonego metodą Kjeldahla przez współczynnik przeliczeniowy 6,25 chyba że w nazwie produktu lub w normie metodycznej podany jest inny przelicznik),
- * tłuszczu całkowitego (włączając fosfolipidy),
- * węglowodanów (węglowodany metabolizowane, włączając alkohole wielowodorotlenowe).

Znakowanie środka spożywczego wartością odżywczą może określać również takie składniki jak:

- * skrobia,
- * cukry (wszystkie cukry proste i dwucukry zawarte w środku spożywczym, z wyjątkiem alkoholi wielowodorotlenowych),
- * błonnik pokarmowy (składnik produktów typu wielocukry nieprzyswajalne przez człowieka),
- * kwasy tłuszczowe nasycone (kwasy tłuszczowe bez podwójnych wiązań),
- * kwasy tłuszczowe jednonienasycone (kwasy tłuszczowe z jednym podwójnym wiązaniem w pozycji cis),
- * kwasy tłuszczowe wielonienasycone (kwasy tłuszczowe z izolowanymi podwójnymi wiązaniami w pozycji cis),
- * sól,
- * składniki mineralne i witaminy zawarte w środku spożywczym w ilości nie mniejszej niż 5% zalecanego dziennego spożycia.

Rozporządzenie określa, że przy znakowaniu środka spożywczego należy podawać składniki wymienione powyżej, które są przedmiotem określeń żywieniowych. Jeżeli podana jest ilość kwasów tłuszczowych jedno- i wielonienasyconych, należy również podawać ilość kwasów tłuszczowych nasyconych.

W celu określenia wartości energetycznej środka spożywczego należy stosować następujące współczynniki:

- węglowodany 17 kJ/g i 4 kcal/g,
- białko..... 17 kJ/g i 4 kcal/g,
- tłuszcz..... 37 kJ/g i 9 kcal/g,
- etanol..... 9 kJ/g i 7 kcal/g,
- kwasy organiczne 13 kJ/g i 3 kcal/g.

Wartość energetyczna składników odżywczych powinna być wyrażona w kJ i kcal, natomiast zawartość składników odżywczych: białka, węglowodanów, tłuszczów, błonnika pokarmowego i sodu w gramach.

Wartość energetyczną oraz zawartość składników należy podawać w przeliczeniu na 100 g lub 100 ml środka spożywczego bądź - jeśli opakowanie zawiera tylko jedną porcję środka spożywczego, mniejszą niż 100 g lub 100 ml - w przeliczeniu na tę porcję, gdy określona jest liczba zawarta w opakowaniu.

Według Rozporządzenia przy znakowaniu środka spożywczego wartością odżywczą należy podawać zawartość:

1) skrobi i lub cukrów - według następującego wzoru:

węglowodanyg,
w tym:	
skrobiag,
cukryg,

2) kwasów tłuszczowych - według następującego wzoru:

tłuszczg,
w tym:	
kwasy tłuszczowe nasyconeg,
kwasy tłuszczowe jednonienasyconeg,
kwasy tłuszczowe wielonienasyconeg.

Rozporządzenie określa, że znakowanie wartością odżywczą powinno podawać wartości średnie ustalone na podstawie analizy środka spożywczego dokonanej przez producenta lub obliczenia wykonanego z uwzględnieniem składu recepturowego i danych z tabel oraz wartości odżywczej środków spożywczych.

Znakowanie dotyczące wartości odżywczej powinno być podawane, jeśli to możliwe, w formie tabeli.

Postanowienia końcowe

Rozporządzenie postanawia, że znakowanie środka spożywczego dokonuje się w języku polskim w sposób czytelny, zrozumiały, widoczny i nieusuwalny.

W przypadku gdy znakowanie podane jest w języku obcym, niezbędne jest dodatkowe znakowanie w języku polskim. Wymaganie to nie dotyczy sprowadzanych z zagranicy win, wódek, piwa, kawy, herbaty, wyrobów tytoniowych w opakowaniach firmowych (z wyjątkiem pouczenia o szkodliwości palenia tytoniu oraz poziomu substancji smolistych), a także środków spożywczych, wymienionych powyżej, wyprodukowanych na eksport, a skierowanych do obrotu krajowego.

Rozporządzenie dopuszcza, że w obrocie mogą być środki spożywcze z dotychczasowym znakowaniem oraz znakowane w językach obcych bez dodatkowego znakowania w języku polskim do dnia 31 lipca 1994 r. ■